

B. Płonka – Syroka, M. Dąbrowska, J. Nadolna, M. Skibińska (red.) Skandal w kulturze Europejskiej i Amerykańskiej (red.), Warszawa 2013

Paulina Wierzba

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Lady Gaga – hiperrzeczywisty buntownik na sprzedaż jako propozycja tożsamościowa dla globalnej młodzieży

*Dziewczyna, która została popkulturą*¹

Extract

The article analyzes the phenomenon of Lady Gaga, one of the biggest modern culture icons. It shows the influence of the figure on the identity of global youth being constructed. Her image, videos, rhythm and song lyrics describe and express life experience of global teenagers, socializing them to their function in modern reality. The author tries to prove that in contemporary reality even a rebellion has become a product to sell. Youth idols who have undergone the way from counter-culture to pop culture occur to be part of the mainstream. Lady Gaga is more a theory than a theory itself. She constitutes the lens which concentrate the theoretical contexts of transformations of young generation identity, bothering many researchers of postmodern culture.

WPROWADZENIE

Bohaterem mojego artykułu jest ikona współczesnej popkultury - Lady Gaga. Postaram się ukazać kulturowy fenomen tej postaci oraz jego wpływ na konstruowanie tożsamości globalnej młodzieży. Lady Gaga zdetronizowała długoletnią królową pop – Madonnę² i stała się symbolem kultury początku XXI wieku. Podobnie jak w latach 90. tych było w przypadku Madonny, obecnie postać Lady Gagi stanowi wiele kontekstów przemian współczesnej kultury jednocześnie. Jej osoba coraz częściej staje się obiektem analizy naukowej – świadczy o tym chociażby fakt, że Uniwersytet Karoliny Południowej wprowadził dla swoich studentów przedmiot *Lady GaGa oraz socjologia sławy* (zajęcia prowadzi profesor Mathieu Deflem³). Postać Lady Gagi jest bardziej teorią niż sama teoria, kwintesencją otaczającej globalnego nastolatka rzeczywistości – stanowi soczewkę, w

¹ Adres internetowy: http://wyborcza.pl/1,76842,8015546,Dziewczyna_ktora_zostala_popkultura.html

² Adres internetowy:

www.wysokieobcasy.pl/.../1,100756,8192192,Hit_Wojciech_Bakowski_kit_Lady_Gaga.html

³ Adres internetowy: http://www.se.pl/lady_gaga_i_socjologia_slawy,43844/

której koncentrują się teoretyczne konteksty przeobrażeń tożsamości członków młodego pokolenia, nurtujące wielu badaczy ponowoczesnej kultury.

Współczesny świat został ukształtowany przez zjawisko globalizacji. Stało się ono wręcz słowem kluczem, rodzajem magicznej formuły – hasłem, które ma otwierać bramy wszelkich tajemnic współczesnego świata.⁴ Zajmując się przeobrażeniami tożsamości, sposobu myślenia i stylu życia współczesnej młodzieży, którego następstwem jest między innymi rosnąca popularność popkulturowych idoli takich jak Lady Gaga, należy poszukać przyczyn właśnie w przemianach wywołanych przez proces postępującej globalizacji. Bardzo silnie przejawia się ona w sferze kulturowej, co wiąże się z nabywaniem przez członków społeczeństwa globalnej świadomości⁵ i kształtowaniem się nowych, globalnych form tożsamości, czego doskonały przykład stanowi tożsamość globalnego nastolatka. Jest to kategoria obejmująca mieszkającą w dużych miastach młodzież, wywodzącą się z klasy średniej. Zbyszek Melosik, który wprowadził kategorię globalnej młodzieży na grunt polskiej socjologii twierdzi, że wielkomijska młodzież całego świata myśli, czuje i działa w zbliżony sposób – posiada podobną tożsamość, żyje tym samym stylem życia. Globalne nastolatki to młodzi mieszkańcy dużych miast całego świata: Nowego Jorku, Tokio, Wiednia czy Warszawy, którzy kierują się tą samą hierarchią wartości, cenią te same autorytety, a co najważniejsze ich tożsamość jest konstruowana poprzez wpływy wspólnego, globalnego kontekstu (pop)kulturowego.⁶

LADY GAGA – HIPERRZECZYWISTY IDOL

Pragnąc poznać i zrozumieć globalną młodzież, warto przyjrzeć się postaci Lady Gagi, znakomicie wpisuje się ona bowiem w konstruującą tożsamość globalnych nastolatków kulturę upozorowania. Twórczość Lady Gagi – jej wizerunek, video, rytm i teksty piosenek opisują, wyrażają życiowe doświadczenia globalnej młodzieży, socjalizując ją do życia we współczesnej rzeczywistości. Dzieje się tak, ponieważ dla globalnych nastolatków największymi wzorami osobowymi są gwiazdy muzyki, sportu oraz filmu, które coraz częściej zastępują tradycyjne autorytety.⁷ Młodzież, obserwując celebrytów traktuje ich jak kiedyś rodziców czy nauczycieli, szukając w ich postępowaniu odpowiedzi na ważne życiowe pytania. Ikony kultury popularnej są dla współczesnej

⁴ Z. Bauman, *Globalizacja*, Warszawa 2000 s. 5

⁵ B. Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*, Warszawa 2008, s. 287

⁶ Z. Melosik, *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007, s. 53

⁷ Z. Melosik, *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007, s. 60 - 61

młodzieży ważnym punktem odniesienia, źródłem propozycji tożsamościowych – wzorców w zakresie sposobu myślenia, hierarchii wartości i stylu życia.⁸ Warto zauważyć, że dzisiejsze autorytety nie wydają zakazów czy nakazów, lecz starają się kusić i uwodzić swoich odbiorców – przypochlebiają się im, zdobywając w ten sposób ich względy.⁹

Kultura młodzieżowa zawsze miała swoich idoli, będących wzorami osobowymi dla młodzieży. Od samego początku były to postacie głównie kontrkulturowe, będące alternatywą wobec tradycyjnych autorytetów proponowanych przez dorosłych. Można wymienić trzy najpopularniejsze typy młodzieżowych idoli. Pierwszym z nich jest „idol tragiczny” – odosobniony indywidualista, który nie potrafi dostosować się do życia w otaczającym go świecie, ponosi życiową klęskę. Jest to postać zniszczona przez brutalną rzeczywistość, najczęściej idealista – samobójca. Warto w tym kontekście przywołać chociażby niedawno zmarłą piosenkarkę Amy Winehouse, czy lidera kultowego zespołu Nirvana Kurta Cobaina, którego tragiczna śmierć uczyniła legendą. Kolejnym typem idola jest idol konserwatywny. To popularna osoba, która doskonale funkcjonuje w świecie dorosłych i osiąga sukces dzięki swojej ciężkiej pracy, poza tym prowadząc tradycyjne, zwyczajne życie. Takimi idolami są przede wszystkim gwiazdy sportu, takie jak Adam Małysz czy Cristiano Ronaldo. Trzeci typ to buntownik – rebeliant, idol agresywny, uparcie walczący z systemem. Z reguły nie udaje mu się jednak uzyskać żadnych wymiernych rezultatów. Bez wątpienia był nim Marlon Brando, Jim Morrison oraz Janis Joplin.¹⁰

We współczesnym, zglobalizowanym świecie nawet bunt stał się produktem na sprzedaż.¹¹ Idole młodzieżowi przeszli drogę od kontrkultury do popkultury, stając się obecnie częścią mainstreamu, wspierając kulturę głównego nurtu.¹² Można zaobserwować wyłanianie się całkowicie nowego typu idola. Richard i Kruger nazwali go *post – human star* (post – ludzką gwiazdą). Są to idole hiperrzeczywistości – postacie świadomie kreowane przez gwiazdy show biznesu, posiadające wewnętrznie sprzeczne, całkowicie sztucznie wykreowane tożsamości i ciała. Pierwszymi reprezentantami tego, najpopularniejszego dziś typu idola byli Michael Jackson i Madonna.¹³ W moim przekonaniu największym post – ludzkim idolem globalnych nastolatków jest Lady Gaga.

⁸ M. Rogers, *Barbie jako ikona popkultury*, Warszawa 2003, s. 18, Za: U. Kluczyńska, *Metamorfozy tożsamości mężczyzn w kulturze współczesnej*, Toruń 2009, s. 192

⁹ Z. Bauman, *Bauman o popkulturze*, Warszawa 2008, s. 132,

¹⁰ Z. Melosik, *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007, s. 60 - 61

¹¹ H. A. Potter, *Bunt na sprzedaż. Dlaczego kultury nie da się zagłuszyć*, Warszawa 2010, s. 27

¹² M. Golka, *Wstęp*, [w:] M. Golka (red.), *Od kontrkultury do popkultury*, Warszawa 2002, s. 5

¹³ Z. Melosik, *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007, s. 70

Należy oddzielić postać Lady Gagi od jej odtwórczyni, Stefani Germanotty, która jest doskonale przygotowana do odgrywania swojej roli, posiada prestiżowe muzyczne wykształcenie – studiowała na nowojorskiej Tisch School of the Arts. W wieku 19 lat Stefani Germanotta zaczęła pracować jako kompozytorka dla wytwórni płytowej Sony Records, współtworząc największe przeboje takich artystów jak Britney Spears, Fergie czy Pussycat Dolls.¹⁴ Zdobyte w ten sposób doświadczenie wykorzystała, by wcielić się w postać Lady Gagi i wykreować ją jako największego idola hiperrzeczywistości.

Fenomen hiperrzeczywistości wiąże się z faktem, że teksty kultury popularnej tak silnie wpływają na nasze życie, iż granica między tym, co jest rzeczywistością, a tym, co stanowi przedstawianą w nich jej reprezentację całkowicie się zamazuje. Są one światem samym w sobie, wytwarzają wartości, postawy, zachowania, które są przejmowane przez członków zachodniego społeczeństwa.¹⁵ Zanurzone w hiperrzeczywistości teksty kultury popularnej stają się jednym z podstawowych elementów definiowania oraz rozpowszechniania wszelkich norm społecznych.¹⁶ W kreowanej przez nie, pozbawionej wszelkich uniwersalnych znaczeń kulturze upozorowania w największym stopniu konstruuje się tożsamość młodych ludzi – bowiem od samego początku wychowują się oni pod wpływem mediów i wirtualnego, hiperrzeczywistego świata, jest on dla nich naturalnym środowiskiem, konstruującym tożsamość. Sprawia to, że często bardziej wierzą oni w to, co widzą na ekranie monitora niż w to, co dzieje się za oknem. Rzeczywistość, a w zasadzie upozorowana hiperrzeczywistość dociera do globalnej młodzieży za pośrednictwem celebrytów,¹⁷ takich jak chociażby Lady Gaga.

LADY GAGA – REKONSTRUKCJE CIAŁA I TOŻSAMOŚCI

Lady Gaga przypomina bardziej bohaterkę gry komputerowej niż prawdziwą kobietę, ingerując w swój cielesny image przeobraża się na oczach swoich fanów. Lady Gaga, będąc post ludzka – nie ma duszy, składa się jedynie z cielesnej powierzchni. Nieustannie rekonstruuje swoją tożsamość manipulując swoim ciałem, a raczej jego hiperrzeczywistymi, wizualnymi reprezentacjami. Tożsamość tej postaci można zredukować do ciała, które staje się popkulturowym tekstem. Warto przywołać w tym

¹⁴ E. Posy, *Lady Gaga*, Warszawa 2010, s. 24

¹⁵ Z. Melosik, *Współczesne amerykańskie spory edukacyjne*, Poznań 1994, s. 167 - 168

¹⁶ M. Ejsmont, *Popularne/niepopularne. Kultura popularna w nowoczesnych społeczeństwach*, [W:] Pod.red. M. Ejsmont, Kosmalska Beata, Mendel Maria, *Obraz, Przestrzeń, Popkultura.*, Toruń 2009, str 187

¹⁷ Z. Melosik, *Współczesne amerykańskie spory edukacyjne*, Poznań 1994, s. 167 - 168

kontekście zjawisko *somatyzacji tożsamości*. Człowiek współczesny traci coraz częściej poczucie oparcia w strukturach zewnętrznych i zwraca się ku samemu sobie. Wzrasta rola najbardziej pierwotnej tożsamości, bezpośrednio związanej z ciałem.¹⁸ Ciało Lady Gagi wykracza poza obowiązujący kanon, nie zawsze jest piękne, ale zawsze jest bardzo cielesne i ulega nieustannym metamorfozom. Artystka przeobraża się w mężczyznę, porusza się na wózku inwalidzkim, występuje jako ciężarna, przyprawia sobie trzy głowy bądź pojawia się na czerwonym dywanie w sukni uszytej z surowego mięsa. Długo podejrzewano ją o transseksualizm, sama zainteresowana nigdy nie zdementowała tej plotki. Otwarcie przyznaje się do biseksualizmu, w swoich teledyskach równie chętnie pojawia się z kobietami, jak i mężczyznami. W jednym z nich, zatytułowanym *You and I* odgrywa zarówno główną rolę męską, jak i kobiecą, nie stawiając, a wręcz nie zauważając wyraźnej granicy między płciami. Wszystko to służy manifestowaniu poczucia nieskrępowanej wolności w zakresie kształtowania własnej tożsamości, która w hiperrzeczywistym świecie nie zna granic. Wraz z przesuwającymi się na listach przebojów piosenkami artystki, zmieniają się proponowane przez nią wersje ciała – tożsamości. Przekształcając i przebierając swoje ciało, Gaga nieustannie rekonstruuje swoją tożsamość. Przyglądając się jej przeobrażeniom globalne nastolatki nabierają przekonania, że tożsamości można dowolnie przymierzać niczym sukienki na wyprzedaży - i czerpać z tego olbrzymią przyjemność.

LADY GAGA I REMIKSY WARTOŚCI

Kultura popularna jest w naszych czasach najważniejszą przestrzenią kształtowania preferowanych wzorców zachowań. Dawniej standardy etyczne przekazywano poprzez filozoficzne i religijne narracje. Obecnie tę funkcję spełnia przede wszystkim hiperrzeczywisty przekaz kultury popularnej. Nie ulega wątpliwości, że wszystkie teksty kultury popularnej są w określony sposób zabarwione aksjologicznie i zawsze przekazują pewne idee, wartości i wzory stylu życia, co sprzyja globalizowaniu tożsamości członków współczesnego społeczeństwa.¹⁹

Teksty popkultury stają się często współczesnymi mitami, czerpią z mitycznych znaczeń, odkopują schematy dawnych bohaterów, by ukazać ich w nowych,

¹⁸W. Bryniewicz, *Tożsamość społeczna młodzieży*, Warszawa 2004, s. 56

¹⁹D. Kidd., *Harry Potter and the Functions of Popular Culture*, *The Journal of Popular Culture*, 2004, s. 40

stuningowanych wersjach²⁰ – dużo atrakcyjniejszych dla globalnej młodzieży. Lady Gaga w swoich najnowszych video clipach: *Born this way* oraz *Judas*, odwołuje się do dwóch największych mitów ludzkości: mitu o stworzeniu świata oraz życiu Jezusa Chrystusa, aktualizując je i dostosowując do realiów współczesnej, zglobalizowanej kultury.

W video do piosenki *Born this way*²¹ artystka ukazuje wizję powstania nowej rasy, wcielając się w rolę jej stwórcy - bogini matki. Utwór jest swego rodzaju manifestem adresowanym do fanów piosenkarki, w którym artystka przekazuje globalnym nastolatkom określoną propozycję w zakresie tożsamości i stylu życia. Jest to bardzo optymistyczny obraz świata zafascynowanego odmiennością, w którym można stać się każdym, kim tylko się chce. W świecie wykreowanym w teledysku *Born this way* najważniejszymi wartościami są wolność, tolerancja, a przede wszystkim... narcystyczne zapatrzenie w samego siebie. Lady Gaga odwołuje się tutaj do kształtujących sposób myślenia współczesnej młodzieży idei indywidualizmu i unikatowości jednostki, przekonując, że ***Bóg nie popełnia błędów, wszyscy rodzimy się supergwiazdami***, więc ***nie ma nic złego w kochaniu samego siebie***.²² Wokalistka dzieli się ze swoimi nastoletnimi fanami poczuciem wolności w zakresie konstruowania własnej tożsamości. Stawiając się w centrum wszechświata, piosenkarka zachęca ich do tego samego. W imię sloganu ***Don't be a drag, just be a queen***,²³ nie ma znaczenia ***czy ktoś jest czarny, biały, beżowy, jest Libijczykiem czy pochodzi z plemienia chola***²⁴ - każdy jest królem samego siebie i swojego życia, powinien cieszyć się sobą, i kochać siebie. W związku z tym bez względu na to czy ktoś jest ***gejem, hetero czy biseksualistą - jest na właściwej (życiowej) ścieżce***²⁵. Artystkę cechuje kulturowy pragmatyzm²⁶ – jak sama deklaruje ***kocha wszystkie religie i poglądy***²⁷ – jest ekstremalnie tolerancyjna, poszukuje podobieństw między ludźmi, całkowicie trywializując różnice kulturowe.

²⁰ D. Kidd. *Harry Potter and the Functions of Popular Culture*, The Journal of Popular Culture, 2004, s. 41

²¹ W ciągu pięciu dni od wydania *Born This Way* zostało sprzedane w sklepach internetowych ponad **milion razy**. Singiel zadebiutował na pierwszym miejscu w tysięcznym notowaniu amerykańskiej listy przebojów Billboard Hot 100. Do lutego 2011 roku w serwisie YouTube oficjalny utwór został wysłuchany ponad 14 milionów 400 tysięcy razy. "Born This Way" nie ustępuje nadal z pierwszych miejsc list przebojów w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Nowej Zelandii czy Irlandii, a także utrzymuje się na pierwszym miejscu w ponad 20 krajach w iTunes Store;

źródło adres internetowy: www.gagaface.com

²² Cytat z piosenki Lady Gagi *Born this way*, tłumaczenie własne

²³ Cytat z piosenki Lady Gagi *Born this way*, tłumaczenie własne

²⁴ Cytat z piosenki Lady Gagi *Born this way*, tłumaczenie własne

²⁵ Cytat z piosenki Lady Gagi *Born this way*, tłumaczenie własne

²⁶ Melosik Z., *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007

²⁷ Adres internetowy: www.ladygaga.com

Podążając za słowami piosenki *Born this way*, globalne nastolatki, zamiast zastanawiać się nad sensem życia i angażować na rzecz wielkich idei, skupiają się na własnej osobie - *w religii niepewności trzeba po prostu być sobą, celebrować swoją młodość – cieszyć się swoją własną prawdą*.²⁸ Mamy tutaj do czynienia z akceptacją pragmatycznej koncepcji prawdy. W panujących obecnie czasach ponowoczesności zakwestionowano istnienie uniwersalnych pojęć. Radykalnie zaprzeczono istnieniu uniwersalnej prawdy. Ludzie nie mają oparcia w jednoznacznym systemie wartości, narzuconym przez kulturę. Lady Gaga ukazuje współczesnej młodzieży strategię funkcjonowania w świecie pozbawionym gotowych, absolutnych prawd i ostatecznych odpowiedzi, w którym posiadanie solidnej, odpornej na zmiany tożsamości jest przeszkodą, „kulą u nogi”, balastem krępujący ruchy²⁹. Gwiazda namawia do zrzucenia tego ciężaru, zadowalania się tymczasową prawdą i odpowiedziami. Piosenka *Born this way* zachęca do tworzenia własnych mikronarracji, *podążania swoimi własnymi ścieżkami*³⁰, uznając każdą z nich za właściwą i równie wartościową. W świecie pozbawionym prawdy absolutnej i ostatecznych odpowiedzi, wielkie narracje i idee rozplynęły się na rzecz *małych prawd i tymczasowych odpowiedzi*. Wiąże się to z konstytuowaniem się hedonistyczno – konsumpcyjnej rzeczywistości.³¹ Paradoksalnie, bohaterowie teledysku *Born this way*, pomimo manifestowania indywidualizmu i deklarowania odmienności, zlewają się w jedną, szarą cielesną masę, uginając swoje ciała w monotonnym rytmie.

LADY GAGA I FRAGMENTARYZACJA WSPÓŁCZESNEJ RZECZYWISTOŚCI

W videoclipie do drugiego singla najnowszej płyty wokalistki - piosenki *Judas*, Lady Gaga wciela się w rolę zakochanej w Judaszu Marii Magdaleny. Historia o życiu Jezusa Chrystusa zostaje przeniesiona do czasów współczesnych. W XXI wieku apostołowie są członkami gangu motocyklowego (w stylu Hell's Angels), na którego czele stoi Jezus Chrystus w brokatowej cierniowej koronie. Lady Gaga jest jego towarzyszką.

W moim przekonaniu piosenka ukazuje ścieranie się we współczesnej kulturze dwóch przeciwstawnych wizji rzeczywistości – tradycyjnej i ponowoczesnej. Opowiada o

²⁸ Cytat z piosenki Lady Gagi *Born this way*, tłumaczenie własne

²⁹ Melosik Z., *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007, s. 60 - 61

³⁰ Cytat z piosenki Lady Gagi *Born this way*, tłumaczenie własne

³¹ A. Cybał – Michalska, *Dylematy tożsamościowe młodzieży w sytuacji zmiany kulturowej*, [W] Pod. red. Leppert Roman, Z. Melosik, Wojtasik Bożena, *Młodzież wobec niegościnnnej przyszłości*, s. 113

mrocznej, zakazanej stronie człowieka, która w dzisiejszych czasach coraz częściej dochodzi do głosu. Teledysk burzy będące podstawą kultury Zachodniej podziały na dobro i zło, prawdę i kłamstwo czy moralność i niemoralność. W świecie Lady Gagi ta logika całkowicie przestaje obowiązywać. Mimo postępujących globalnych przemian społeczno – kulturowych, współczesny nastolatek wciąż w pewnym stopniu ulega tradycyjnym wpływom, które starają się narzucić jednostkom określoną tożsamość, styl życia i hierarchię wartości. Po drugiej stronie barykady znajdują się ponowoczesne zjawiska liberalizujące otaczającą nas rzeczywistość, dające jednostkom prawo do całkowitego decydowania o samym sobie.³² Lady Gaga znakomicie ukazuje ten dylemat nazywając **Jezusa swoją cnotą**³³, wyznając jednocześnie miłość Judaszowi, który jest dla niej **królem bez korony - demonem, którego kurczowo się trzyma**³⁴. Artystka całkowicie trywializuje tradycyjne podejście do życia, zachęcając globalną młodzież do zatracenia się w ponowoczesnej rzeczywistości, w której można być kim tylko się chce, **mówić co innego niż się myśli**, a co więcej – **czyni to człowieka nieskruszonym**. Zamiast zadawać sobie pytanie o to co jest dobre, a co złe, lepiej skupić się na przyjemnościach płynących z zaspokajania własnych potrzeb. We współczesnym społeczeństwie zanika refleksyjny styl życia opierający się na poszukiwaniu jego sensu. Wielkie pytania egzystencjalne utraciły swoją zasadność, poza tym ich istota przeczy podstawowym zasadom pokolenia globalnych nastolatków, czyli cieszeniu się z życia i pogoni za przyjemnościami.³⁵

Lady Gaga skupia się na odmienności, proponuje swoim odbiorcom rzeczywistość całkowicie pokawałkowaną, mozaikową, w której nic nie jest jednoznaczne. Nawet religia staje się przestrzenią celebrowania swojej indywidualności, realizowania fantazji - piosenkarka kąpie się z Jezusem i Judaszem w wannie, uwodzi obu mężczyzn, maluje usta Judasza wysuwającą się ze złotego rewolweru czerwoną szminką, jako symbol seksualnego posiadania. Artystka przekonuje, że każdy ma prawo do wyznawania własnej religii, swojej własnej prawdy, może dowolnie kreować swojego własnego Jezusa, a nawet sam się nim mianować... Warto zauważyć tutaj pewien paradoks – mamy do czynienia z *odwróconym dyscyplinowaniem tożsamości*³⁶. Gaga wprowadzie nie dyscyplinuje tożsamości swoich nastoletnich fanów, nie stara się wtłoczyć ich w określone ramy, lecz narzuca swoim im *obowiązek bycia sfragmentaryzowanym*, wymaga by byli oni każdym

³² Z. Krasnodębski, *Upadek idei postępu*, Warszawa 1991, s. 74 - 77

³³ Cytat z piosenki Lady Gagi *Judas*, tłumaczenie własne

³⁴ Cytat z piosenki Lady Gagi *Judas*, tłumaczenie własne

³⁵ Z. Melosik, *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007, s. 60 - 61

³⁶ Z. Melosik, T. Szkudlarek, *Kultura tożsamość edukacja migotanie znaczeń*, Kraków 1999, s. 48

(po trochu), jednocześnie”³⁷ – co wcale nie jest takie proste... Lady Gaga przyznaje się do tego, że *zwymiotowała swój rozum*³⁸, nazywa samą siebie *świętym głupcem*³⁹. Jednocześnie podkreśla, że mówi *w kulturowym czasie przyszłym*⁴⁰, uważając, się za nie rozumianego przez nikogo – oprócz swoich nastoletnich wyznawców – wizjonera. Na zakończenie clipu zostaje ukamienowana, stawiając siebie w ten sposób w roli idola kontrkulturowego. Ten rodzaj buntu znakomicie wpisuje się w hiperrzeczywiste scenariusze rzeczywistości, oferując jedynie pozorną wolność i wyzwolenie.⁴¹

ZAKOŃCZENIE

Kultura popularna wydaje się stanowić dla swoich odbiorców źródło emancypacji i poczucia kontroli nad otaczającą rzeczywistością. Należałoby zatem uznać utwory Lady Gagi za otwarte teksty, które można dowolnie interpretować, nadając im własne niepowtarzalne znaczenia. Jest to jednak tylko iluzoryczne – w ponowoczesnym świecie nie istnieje bowiem możliwość ucieczki od dominującej władzy, której „istotą jest (...) prowokowanie i zapraszanie do uzupełniania niedokończonych znaczeń zawartych w (...) tekstach kulturowych”⁴². Towarzyszące odbiorcom twórczości Lady Gagi poczucie buntu i wyzwolenia od jakichkolwiek ograniczeń jest więc jedynie pozorne, ponieważ nie są oni w stanie wyjść poza szeroką ofertę świadomie narzucanych przez artystkę znaczeń kulturowych. Ostatecznie prowadzi to globalną młodzież do zatracenia się w obowiązującej we współczesnym świecie ideologii przyjemności i konsumpcji.

Oglądając teledyski Lady Gagi można poczuć smak ponowoczesnej kultury. Twórczość piosenkarki stanowi doskonały przykład załamania dawnych konceptualizacji świata, zniesienia granic między przeszłością, teraźniejszością a przyszłością. Lady Gaga unieważnia obowiązujące standardy estetyczne, miesza kanon kultury wysokiej z popkulturą. Artystka jest światem współczesnym w jednej osobie, staje się instrumentem

³⁷ Z. Melosik, T. Szkudlarek, *Kultura tożsamość edukacja migotanie znaczeń*, Kraków 1999, s. 48

³⁸ Cytat z piosenki Lady Gagi *Judas*, tłumaczenie własne

³⁹ Cytat z piosenki Lady Gagi *Judas*, tłumaczenie własne

⁴⁰ Cytat z piosenki Lady Gagi *Judas*, tłumaczenie własne

⁴¹ Z. Melosik, *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007, s. 55

⁴² Z. Melosik, *Kultura popularna, walka o znaczenia i pedagogika*, [w:] A. Gromkowska – Melosik (red.), *Kultura popularna i (re)konstrukcje tożsamości*, Poznań – Leszno 2007, s. 77

socjalizacji globalnej młodzieży – dostarczając jej *natychmiastowej, czystej fascynacji*⁴³ wprowadza w określony układ, uczy żyć w wyznaczonym rytmie. Kultura popularna jest dla współczesnych nastolatków kulturą dominującą, intersubiektywnym światem, jedyną do wyobrażenia rzeczywistością⁴⁴. Nie wolno więc trywializować jej przekazów, ponieważ są one kluczem do poznania i zrozumienia przemian tożsamości członków młodego pokolenia. Z drugiej strony powstaje pytanie czy twórczość Lady Gagi i podobnych jej popkulturowych bohaterek nie przynosi nie tylko podważenia systemu uniwersalnych wartości, lecz jakiegokolwiek aksjologii. Lady Gaga z łatwością przenika i znosi wszelkie granice, które konstytuowały dawne standardy normalnego szacowania rzeczywistości i człowieczeństwa. Niech czytelnik sam rozstrzygnie ten dylemat.

Bibliografia:

- Bauman Zygmunt, *Bauman o popkulturze*, Warszawa 2008
Bauman Zygmunt, *Globalizacja*, Warszawa 2000
Bryniewicz Wioleta, *Tożsamość społeczna młodzieży*, Warszawa 2004
Cybal – Michalska Agnieszka, *Dylematy tożsamościowe młodzieży w sytuacji zmiany kulturowej*, [W] Pod. red. Leppert Roman, Melosik Zbyszko, Wojtasik Bożena, *Młodzież wobec niegościnniej przyszłości*,
Ejsmont Marek, *Popularne/niepopularne. Kultura popularna w nowoczesnych społeczeństwach*, [W:] Pod.red. Ejsmont Marek, Kosmalska Beata, Mendel Maria, *Obraz, Przestrzeń, Popkultura.*, Toruń 2009
Godzic Wiesław, *Znani z tego, że są znani. Celebryci w kulturze tabloidów*, Warszawa 2007
Golka Marian (red.), *Od kontrkultury do popkultury*, Warszawa 2002
Kidd, *Harry Potter and the Functions of Popular Culture*, *The Jurnal of Pupular Culture*, 2004
Kluczyńska Urszula, *Metamorfozy tożsamości mężczyzn w kulturze współczesnej*, Toruń 2009
Krajewski Marek, *Kultury kultury popularnej*, Poznań 2005
Krasnodębski Z., *Upadek idei postępu*, Warszawa 1991
Leiss Wiliam, Kline Stephen, Jhally Suth, Botterill Jacqueline (red.), *Social communication in advertising, consumption in the mediated marketplace*, New York, 2005
McPhail Thomas L., *Global Communication: Theories, Stakeholders, and Trends*, Oxford 2010
Melosik Z., *Ciało jako przedmiot studiów kulturowych*, [w:] Gromkowska – Melosik, Zbyszko Melosik (red.) *Kultura popularna. Konteksty teoretyczne i społeczno kulturowe*, Kraków 2010

⁴³ Z. Melosik, *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007, s. 51

⁴⁴ M. Krajewski, *Kultury kultury popularnej*, Poznań 2005, s. 15

Melosik Z., *Kultura popularna, walka o znaczenia i pedagogika*, [w:] A. Gromkowska – Melosik (red.), *Kultura popularna i (re)konstrukcje tożsamości*, Poznań – Leszno 2007

Melosik Z., *Młodzież a przemiany kultury współczesnej*, [W] Pod. red. Leppert Roman, Melosik Zbyszko, Wojtasik Bożena, *Młodzież wobec niegościnniej przyszłości*

Melosik Z., *Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej*, Kraków 2007

Melosik Zbyszko, Szkudlarek Tomasz, *Kultura tożsamość edukacja migotanie znaczeń*, Kraków 1999

Melosik Zbyszko, *Tożsamość, ciało i władza w kulturze instant*, Kraków 2010

Melosik Zbyszko, *Współczesne amerykańskie spory edukacyjne*, Poznań 1994

Posy E., *Lady Gaga*, Warszawa 2010

Potter Heath Adrew, *Bunt na sprzedaż. Dlaczego kultury nie da się zagłuszyć*, Warszawa 2010

Rogers Michel., *Barbie jako ikona popkultury*, Warszawa 2003

Szacka Barbara, *Wprowadzenie do socjologii*, Warszawa 2008

Zięba Maciej; „Soc-postmodernizm” [W] *Spór o Polskę 1989-1999*; Warszawa 2000

Źródła internetowe:

www.ladygaga.com

www.gagaface.com

www.se.pl/lady_gaga_i_socjologia_slawy,43844/

wyborcza.pl/1,76842,8015546,Dziewczynyna__ktora_zostala_popkultura.html

www.wysokieobcasy.pl/.../1,100756,8192192,Hit__Wojciech_Bakowski_kit__Lady_Gaga.html